

InDret

*Juan Ramón Romo v. Ford Motor Co.:
Indemnització sancionatòria a la baixa*

*Comentari a la Sentència de la Court of Appeal of the State of
California, Fifth Appellate District de 25.11.2003*

Pablo Salvador Coderch

Facultat de Dret

Universitat Pompeu Fabra

Albert Azagra Malo

Facultat de Dret

Universitat Pompeu Fabra

Working Paper núm.: 195

Barcelona, gener de 2004

www.indret.com

El 20 de juny de 1993, Juan Ramón Romo conduïa un vehicle tot terreny Ford Bronco model de 1978 en companyia del seu pare (Ramón Romo), de la seva mare (Salustia) i de tres germans (Ramiro, Evangelina i María). En intentar evitar un automòbil que havia realitzat una maniobra perillosa, Juan Ramón Romo va virar bruscament i el Ford Bronco va bolcar; el sostre desmuntable del vehicle, que era d'acer i fibra de vidre no reforçada, es desplomà; el vehicle no tenia barra antibolcada. Ramón, Salustia i Ramiro van morir; Juan Ramón, Evangelina i María van patir ferides de consideració. "Ford Motor Co." havia comercialitzat el vehicle sense haver realitzat proves de seguretat prèvies i amb coneixement del risc que generaven l'ús de fibra de vidre no reforçada al sostre i l'absència de barra de seguretat.

A *Romo v. Ford Motor Co.*(2002), 99 Cal. App. 4th 1115, la Court of Appeal of the State of Califòrnia Fifth Appellate District va confirmar la indemnització sancionatòria de 290.000.000 \$ que, junt amb una indemnització compensatòria de gairebé cinc milions de dòlars, li havia estat imposada a "Ford Motor Co." en primera instància. A *Romo v. Ford Motor Co.* (2003), ___ Cal. App. 4th ___, el tribunal d'apel·lacions revisa el seu primer pronunciament a instàncies del Tribunal Suprem de Califòrnia, que li reenvià el cas perquè ho considerés a la llum de *State Farm Mutual Automobile Insurance Co v. Campbell et al.* (538 U.S. ___(2003)), resolt pel Tribunal Suprem Federal el 7 d'abril de 2003. Com a conseqüència de la revisió, redueix la indemnització sancionatòria a la que havia estat condemnada la demandada a 23.723.287 \$.

State Farm Mutual Automobile Insurance Co v. Campbell et al. és el capítol més recent d'una jurisprudència del Tribunal Suprem Federal USA que ha anat restringint progressivament l'abast de les indemnitzacions sancionatòries per exigències de la 14a Esmena. Una fita fonamental en aquesta evolució va ser *BMW of North America v. Gore* (517 U.S. 559), un cas de 1996 en el qual la companyia demandada havia venut a la demandant un automòbil nou sense informar-li que havia estat parcialment repintat. Un jurat d'Alabama va dictar un veredicta condemnatòria per un import de 4.000 \$ en concepte d'indemnització compensatòria i 4.000.000 \$ en concepte d'indemnització sancionatòria. Aquesta última va ser reduïda a la meitat pel Tribunal Suprem d'Alabama, però el Tribunal Suprem Federal USA va resoldre que també aquesta última quantitat era desproporcionada i va establir tres criteris que haurien de tenir-se en compte en matèria de *Punitive Damages* per respectar la "Due Process Clause" (14a Esmena a la Constitució dels Estats Units d'Amèrica): a) el grau de reprovabilitat de la conducta del demandat; b) la raonabilitat de la relació entre l'import dels *Punitive Damages* i els *Compensatory Damages*; c) l'abast de les sancions penals establertes per les lleis per a conductes comparables.

Set anys després de *BMW of North America v. Gore*, el Tribunal Suprem Federal va resoldre *State Farm Mutual Automobile Insurance Co v. Campbell et al.* (538 U.S. ___(2003)), la doctrina del qual acata ara el Tribunal d'apel·lacions californià. En el cas, Curtis Campbell, assegurat per "State Farm Mutual Automobile Insurance Co.", va causar amb el seu automòbil un accident en què Todd Ospital va resultar mort i Robert G. Slusher minusvàlid. Campbell, que conduïa el seu automòbil per una carretera d'Utah de doble sentit en companyia de la seva esposa, va decidir avançar a sis vehicles que el precedien. Todd Ospital, que conduïa un cotxe petit pel carril contrari de la carretera, va virar bruscament per evitar col·lisionar frontalment amb l'automòbil dels Campbell i va perdre el control del seu, que va col·lisionar amb un altre vehicle conduït per Robert G. Slusher. "State Farm Mutual Automobile Insurance Co." va aconsellar a Campbell

litigar en el plet de responsabilitat civil iniciat per Robert G. Slusher i els hereus de Todd Ospital malgrat que les possibilitats d'èxit eren escasses i la part demandant havia ofert transigir l'afer pel límit de la cobertura (50.000 \$ = 25.000 \$ per cada víctima). No obstant això, quan el jurat va dictar veredicte i va imposar a Curtis Campbell una indemnització de 185.849 \$ com a únic causant de l'accident, la companyia asseguradora es va negar a desembossar l'excés sobre el límit de la cobertura (135.849 \$) i a sufragar els costos del recurs d'apel·lació.

Malgrat l'anterior, Curtis Campbell va recórrer en apel·lació i durant la pendència del recurs va arribar a un acord amb les parts contràries pel qual aquestes renunciaven a les seves pretensions a canvi que Curtis Campbell incoés una acció per mala fe contra "State Farm Mutual Automobile Insurance Co." representada pels advocats de les primeres. En el curs d'aquesta acció, Curtis Campbell va provar que la conducta maliciosa de "State Farm Mutual Automobile Insurance Co." en aquell cas era tan sols una mostra de la política empresarial de la companyia asseguradora a nivell nacional. A la vista de la reprovabilitat de les pràctiques de la companyia i de l'enorme dany causat, el demandant va al·legar que la imposició d'una indemnització sancionatòria elevada a la companyia asseguradora no infringiria el criteri de "raonabilitat" de la relació entre l'import dels *Punitive Damages* i els *Compensatory Damages* de *BMW of North America v. Gore*. Com a conseqüència de l'acció, un jurat d'Utah va condemnar a "State Farm Mutual Automobile Insurance Co." a pagar 2.600.000 \$ per *Compensatory Damages* i 145.000.000 \$ per *Punitive Damages*, encara que la *Trial Court* va reduir aquestes indemnitzacions a 1.000.000 \$ i 25.000.000 \$ respectivament. Ambdues parts van recórrer davant el Tribunal Suprem d'Utah que va restablir la indemnització sancionatòria de 145.000.000 \$.

La companyia asseguradora va recórrer davant el Tribunal Suprem Federal que, a partir dels criteris de *BMW of North America v. Gore*, va determinar la inconstitucionalitat del veredicte sobre *Punitive Damages* i va afegir que, com a regla de principi, aquests no poden superar l'import que resulti de multiplicar la indemnització compensatòria per un nombre enter positiu superior a 0 i inferior a 10. Així mateix, va assenyalar que l'import de la indemnització punitiva no podia dependre ni de la riquesa del demandat ni d'una interpretació del judici sobre la reprovabilitat de la seva conducta que considerés el dany causat a altres víctimes distintes de la demandant. En relació amb aquest últim aspecte, conegut en el dret americà com *Total Harm Approach to Punitive Damages* o *Total Harm Theory*, el Tribunal Suprem Federal va resoldre que el Tribunal Suprem d'Utah havia errat en el seu judici sobre la constitucionalitat del veredicte sobre *Punitive Damages*, en haver considerat el dany que víctimes distintes al demandant podien haver patit com a conseqüència de l'actuació maliciosa de "State Farm" en tota la nació.

D'acord amb l'anterior, alguns especialistes en dret de danys, com Anthony J. SEBOK ([A recent California Appellate Decision Underlines the importance of the Supreme Court's 2003 Pronouncements on Punitive Damages, www.findlaw.com, 29.12.2003](#)), han assenyalat que *State Farm Mutual Automobile Insurance Co. v. Campbell et al.* suposa el rebuig absolut del *Total Harm Approach*. No obstant això, no han faltat els que sostenen que l'esmentat rebuig no és total, sinó que se circumscriu a supòsits específics. Segons aquests últims, el rebuig del *Total Harm* opera en casos relatius a danys materials (però no en els relatius a danys personals) o en casos en què es considerin conductes del demandat que siguin diferents de la conducta que va danyar el demandant (però no en casos en què es considerin conductes semblants). En qualsevol cas,

després de *State Farm Mutual Automobile Insurance Co. v. Campbell et al.*, el discórrer de la jurisprudència americana sobre *Punitive Damages* sembla allunyar-se de la *Total Harm Theory*.

Encara que *Romo v. Ford Motor Co.* exemplifica bé el rebuig a la doctrina en qüestió, perquè ha aplicat *State Farm Mutual Automobile Insurance Co. v. Campbell et al.* en la revisió del seu primer pronunciament, la *Court of Appeal of the State of California Fifth Appellate District* deixa entreveure una crítica a *State Farm*, que, en opinió del Tribunal d'apel·lació californià, respon a una visió desfasada i limitada de la funció dels *Punitive Damages*: certament, la funció originària de les indemnitzacions sancionatòries era combatre exclusivament els injustos privats (*private wrongs*), és a dir, els il·lícits que afectaven un limitat nombre d'afectats, mes, en l'era de la litigació per responsabilitat per producte, també han d'operar en supòsits d'injustos quasipúblics (*quasi-public wrongs*) com un dels instruments més eficaços per prevenir comportaments maliciosos o descuidats dels fabricants de producte que puguin tenir conseqüències perjudicials en un elevat nombre de persones. No obstant això, per al Tribunal californià, resultaria molt dubtosa l'efectivitat dels *Punitive Damages* en la seva funció repressiva i desincentivadora davant grans companyies si quedessin limitats per la "regla del multiplicador d'un sol dígit" establerta per *State Farm Mutual Automobile Insurance Co v. Campbell et al.*

Malgrat tot, i davant l'obligació d'implementar en el cas *Romo v. Ford Motor Co. (2003)* els criteris de *State Farm Mutual Automobile Insurance Co v. Campbell et al.*, el Tribunal d'Apel·lacions Californià redueix la indemnització sancionatòria imposada a *Ford Motor Co.* deixant-la en 23.723.287 \$, suma que es pot desglossar de la manera següent: 13.723.287 \$ (tres vegades la indemnització compensatòria) a repartir entre els tres germans supervivents per la reprovabilitat de l'acció de la companyia demandada i la infracompensació dels demandants; 10.000.000 \$ (cinc milions per cadascun dels progenitors morts) per a Juan Ramón Romo com a administrador del patrimoni dels seus pares morts. En total i aproximadament, la indemnització sancionatòria és cinc vegades la indemnització compensatòria, és a dir, està dins els límits de *State Farm Mutual Automobile Insurance Co v. Campbell et al.* La discrepància no està enfrontada amb l'obediència. Per ara.